

EL CONVENT DELS CAPUTXINS A CERVERA. LA VERGE DEL MIRACLE

Ma. Teresa Salat i Noguera

Potser és cert allò que imaginava Jorge Luís Borges, que quan es tanca un llibre, les lletres es barregen dins seu i quan el tornem a obrir, corren ràpides per col·locar-se altra vegada en el seu lloc. Si ho traspassem als escrits sobre el convent dels caputxins a Cervera, dóna la sensació que les lletres no han tingut temps d'ordenar-se o no volen seguir, de cap manera, una estructura lògica, perquè és força difícil treure l'entrellat entre tot allò que van redactar els estudiosos en diferents moments, per tal d'arribar a una conclusió històricament correcta.

Tinc al meu davant tot un garbuix de documentació que m'ha fet accessible en Ramon Ma. Razquin i m'adono que allò que més es repeteix és l'origen de la devoció a la Verge del Miracle.

El convent dels Caputxins (branca dels franciscans, esdevinguda autònoma en el segle XVI) estava situat a Cervera al nord-oest de la ciutat, fora de les seves muralles, però segons els plànols de l'època, envoltat pels seus propis murs i en la proximitat de dos camins, el dit de Balaguer i el de Tàrrega. Avui en dia, només queda en el record d'alguns per la Verge que s'hi venerava, la Mare de Déu del Miracle.

Com comença tota la història? Doncs justament per aquesta talla de marbre.

Don Fausto de Dalmases i Massot, el 1890, va editar una història de Cervera amb el títol de "*Guia histórico-descriptiva de la Ciudad de Cervera*" i en el capítol 15 acaba la descripció dels convents que hi havia hagut a Cervera. Per fer més científica la seva narració busca en la seva nodrida biblioteca totes les referències que fan al·lusió a cadascun

d'ells. Pel que fa al de caputxins, dóna credibilitat a la història que explicava el Pare Camós en el seu "*Jardín de María*" (segona edició de 1772), on es llegeix que, traient pedres d'un pou per tal d'arranjar part de les muralles o del castell, els operaris van trobar-hi a dins una imatge de la Mare de Déu d'uns seixanta centímetres d'alçària, amb un vestit on hi havia traces d'or i de color, que portava una corona al cap i que sostenia el seu Fill en el braç esquerre. El Nen duia en una mà un ocell negre identificat com una gralla i la Mare estava lleugerament inclinada vers l'Infant, tocant amb la seva mà la del seu Fill.

Com a tota història d'una Verge trobada, aquesta també té la llegenda que, una vegada coneguda la seva existència, el poble va voler situar-la en un lloc preeminent de la Parròquia però, misteriosament, la imatge va retornar a l'indret on havia estat descoberta i llavors es va decidir bastir-hi una ermita per poder-la honorar. Aquest espai va adquirir més importància quan Pere de Berga hi va fundar un Hospital, i el mercader Pere Arnauter hi va fer donació de diner i d'un llit amb tot el seu parament, segons testament signat l'any 1393.

Un altra qüestió és d'on prové el nom d'aquella escultura. Segons la majoria d'escriptors es deu a la presència d'un cocodril o serp o algun estrany rèptil, molt temible, que voltava prop del santuari, fent molt mal a les persones que s'hi apropaven i que els ceriverins, conscients del poder de Maria, prometeren a la Verge que la nomenarien *del Miracle* si els salvava d'aquella bèstia que els atemorïa. Un dia la van trobar morta al

JARDIN DE MARIA,
PLANTADO EN EL PRINCIPADO
DE CATALUÑA.

ENRIQUECIDO CON MUCHAS IMAGENES DE esta Celestial Señora; que como Plantas Divinas descubrió en él milagrosamente el Cielo, y adornado con tanta muchedumbre de Templos, y Capillas dedicadas à su Santísimo Nombre, que son entre todas mil treinta y tres.

ANADESE UN TRATADO EN QUE SE DA NOTICIA DE algunas Iglesias Principales, que hay en la Christianidad, y particularmente fuera del Principado de Cataluña, dedicadas à ella Señora.

COMPUESTO POR EL R. P. Fr. NARCISO CAMÓS DE LA Sagrada Orden de Predicadores, hijo de esta muy Noble, Antigua, y Leal Ciudad de Gerona.

O B R A
MUY UTIL A TODA CLASSE DE PERSONAS, QUE CIERTO es cosa de grande Consuelo, y alivio para sus Moradores, y edificación para los demás.

CON LICENCIA. En Gerona; Por JOSEPH BRÓ, Impresor.

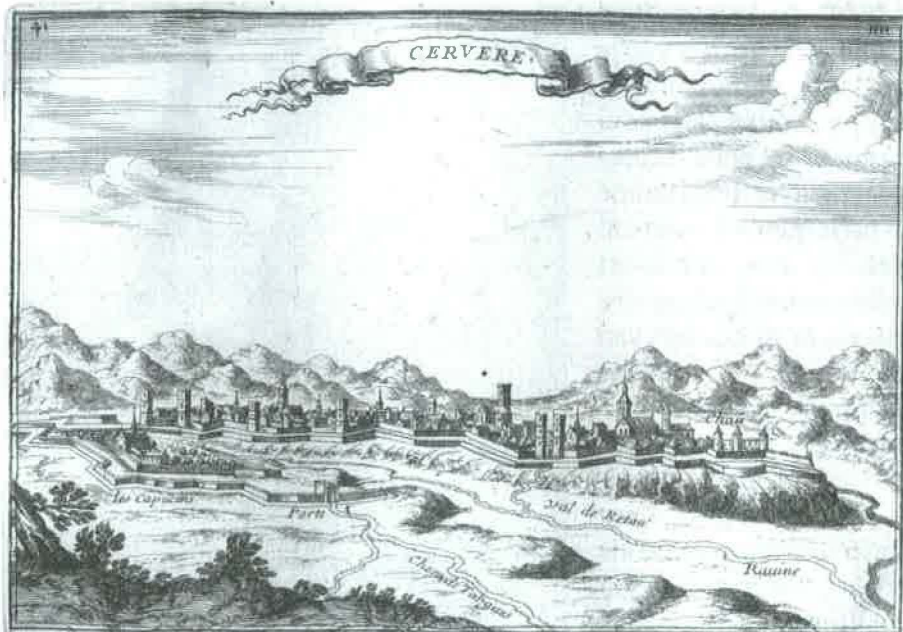
davant de la capella i llavors van decidir que la penjarien de la volta del temple, com a testimoni d'aquest fet per a futures generacions. Però també es parla que en el moment del seu descobriment reflectia una llum tan viva que els propis obrers van començar a cridar "*Miracle!, Miracle!*"; encara que una tercera versió esmenta que va ser la devoció amb què era venerada i que portava els fidels a demanar-li el seu auxili en tots els moments de dificultats i que, com que mai els fallava, eren tants els miracles aconseguits per la seva intercessió, que tots la coneixien per aquest nom; però hi ha encara un altra interpretació segons

Arrabal de Capuchinos
CERVERA (Lérida) FOT. GOMÉZ GRAU

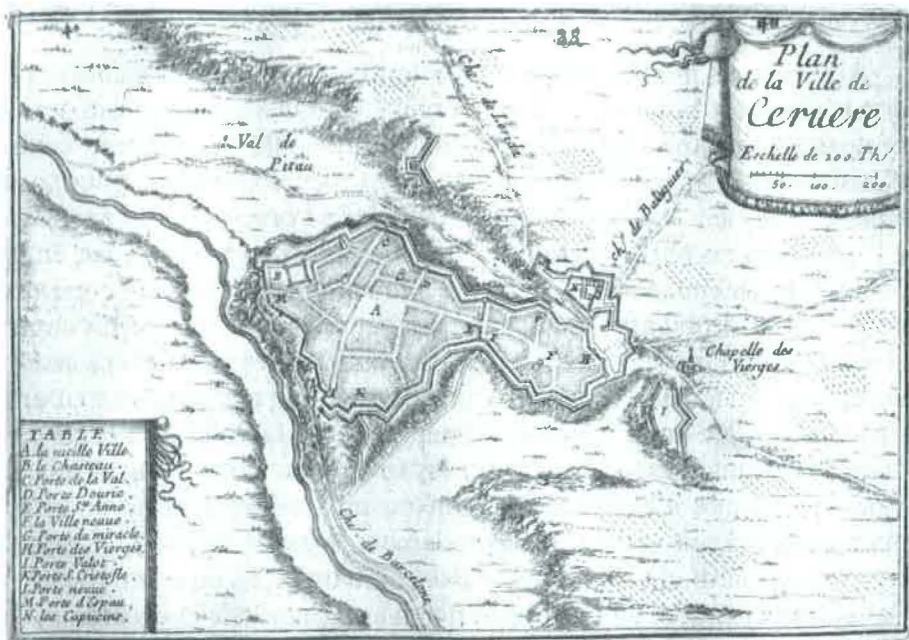
la qual els defensors de la ciutat (que van fer treure les pedres del pou) van veure que era un autèntic *miracle* que es salvessin de caure en mans de l'enemic i aquest fet el van atribuir a la descoberta de la imatge.

Molt temps més tard, el 1605 segons uns o 1608 per altres, uns frares caputxins van rebre de la paeria la cessió de dita església i de l'hospital, conjuntament amb unes terres que les envoltaven, per tal de poder-hi treballar un hort i tenir espai per a les seves oracions i hi van assentar el seu convent, i el temple, segons la descripció del senyor Dalmases, va ser ornamentat amb un bonic retaule, on hi era venerada la imatge de

Maria, la festa de la qual es celebrava el 25 de març, dia de l' Anunciació, i que el 1787, entre frares i donats, (individus que lliurement acceptaven seguir per un cert temps les regles de la congregació), hi vivien 28 persones.

Un altre historiador cerverí, Josep Corts, escrivia el 1723 que el claustre d'aquest convent tenia molt espai i que hi havia un gran hort i un altre pati més petit, tancat, amb una mica de vinya i que entremig d'un i altre hi restava un passeig ample i llarg que era utilitzat tant pels monjos com per aquells que els visitaven. La descripció que fa del temple és curiosa, perquè parla d'un lloc espaiós, amb tres capelles fondes a cada costat, (probablement devia ser d'estil gòtic) així com d'un incendi que malmeté, l'any 1718, l'altar major, el qual va ser refet amb donacions del poble, podent-se bastir un nou retaule, un cambril, i pintar un quadre que representava el moment en què l'arcàngel S. Gabriel anunciava a Maria que seria Mare de Jesús. Llavors en el cambril s'hi va col·locar una imatge de Maria representada com la *Divina Pastora*, i al seu costat

un espai per poder contenir els nombrosos exvots que els pietosos creients oferien. Conta també les grans celebracions que s'hi van fer el 30 i 31 de desembre de 1737, amb motiu de la beatificació d'un monjo caputxí, Sant Josep de Leonisa, així com que cada 25 de març, dia de l'Anunciació, la imatge era visitada en processó per tot el clergat de Cervera, conjuntament amb els membres de la paeria i els de les diverses confraries, celebrant-se una missa solemne amb el corresponent sermó.

Una peculiaritat que tenia la Verge del Miracle era la de ser advocada en èpoques de sequera. Era sempre la primera imatge que es treia en processó per demanar al cel la pluja pels conreus. En un document del 8 de març de 1737, després d'haver passat un terrible període sense aigua, diu que "*después de haber esta ciudad bajado en procesión a la Virgen del Milagro de los capuchinos a la iglesia parroquial, donde permanece, se proceda a bajarla a la fuente de los pozos*", afegint que si fos necessari es baixaria també la relíquia del Sant Misteri fins al convent de Sant Francesc, perquè aquesta era encara més venerada pels cerverins

des dels fets miraculosos del 6 de febrer de l'any 1540.

Així com els monjos franciscans i dominics tenien dues càtedres per donar classes a la universitat de Cervera, i alguns agustins van ser-ne professors, mentre aquesta institució va funcionar com a únic centre d'ensenyament superior a Catalunya, no es mencionen els caputxins en aquestes tasques. Aquests religiosos dedicats a l'oració van ser expulsats a l'igual que els altres, quan l'any 1835 el ministre Mendizábal, en un context de sanejament de la hisenda pública general, va veure que una bona manera d'obtenir el diner suficient per continuar les guerres contra els carlistes podria ser la venda dels convents i altres pertinences de tots els monjos del territori espanyol. Llavors, quan van marxar els caputxins, va passar el que era d'esperar: primer va caure la volta de l'església i després l'Ajuntament va fer derruir les seves parets fins a una alçada de 1,60 m., perquè s'estava convertint en un lloc on s'hi acollien els malfactors del seu voltant. Inesperadament, a meitat del s. XIX, aquell espai era un jardí, dit *Els Camps Elisis*, amb un cafè i un teatre d'estiu a l'aire lliure, per tant, un lloc d'esbarjo en la memòria de la generació a la qual pertanyia el senyor Dalmases.

En la consciència del col·lectiu cerverí va quedar el nom d'*arrabal dels Caputxins*, transformada en els anys 30 del segle XX i fins els nostres dies en *Avinguda de Catalunya*. La imatge de la Verge, així com la de la Divina Pastora i alguns Quadres van ser col·locats en l'església de Sant Antoni, d'on van desaparèixer l'estiu de 1936, abans que les autoritats poguessin controlar les revoltes revolucionaries però, curiosament, des que es va traslladar a aquest temple, sovint era nomenada com a Mare de Déu dels Àngels, de manera que tenim uns goigs dedicats a la Verge del Miracle, amb un text diferent dels corresponents a la del Àngels, però amb el dibuix de la mateixa imatge, inclòs l'espècie de caiman/drac que tenia en els seus peus i que el senyor Dalmases descriu com la pell d'un autèntic cocodril que hi havia en la base del seu pedestal, en l'altar lateral on estava aixoplugada la imatge. En el primer se l'advoca per demanar la pluja, en el segon se li sol·licita la seva intercessió per poder anar al cel.

Després de la guerra Civil, la família Turull va dirigir una sèrie d'accions

encaminades a recollir diners per tal de poder obtenir una còpia d'aquesta imatge i renovar el seu culte. La reproducció la va fer un taller de Barcelona segons les fotografies que li van ser facilitades, aconseguint una bona rèplica en alabastre que recorda un estil proper a les tendències gòtiques del segle XIV, especialment pel que fa a la corba de la Verge. Avui en dia continua celebrant-se la seva festa el 2 d'agost, en la diada de la Mare de Déu dels Àngels.

Un altre tema relacionat amb el convent dels caputxins era la creença que la mina que hi havia soterrada en el seu terme eren uns passadissos subterranis que podien haver tingut una finalitat militar, però suposo que els frares caputxins deurien patir la mateixa falta d'aigua que hi havia a tot Cervera, perquè en les

PROGRAMA

de les festes
que lo barri dels Àngels celebrarà
en honor de sa excelsa patrona lo
dia 2 d'Agost de 1917.

Desde las 6 a las 9 del matí en la Iglesia de S. Antonio
se celebrarán misas rosales.

A LAS 10

Solennit. "Qui tollis" después de la solemn. del obsequio
ordenada según P. Díaz, O. R. P.

A LAS 5 DE LA TARDE

1.ª

Gran corrida de viciquetes

dentro de la Carrera la entranza con la carrera del Combate. "Masas" Mi-
guel, Vierge de los Verge y Archabal de las Capuchinas nos al devant
de la Fábrica de Farinos de la Sta. Campaña en lo punto de pa-
rada.

No se admitirán los apuestas.

1.ª vez premi. 10 pta. — 2.ª vez premi. 8 pta. — 3.ª vez premi. 2 pta.

2.ª

**COS DE BURROS
SENSE MORRALLES**

Sortido de la Plaza Mayor, según lo orden. Mayor, Vierge y
Archabal, nos al punto de parada.

1.ª vez premi. 2 cañils. — 2.ª vez premi. 1 cañil

3.ª

Corrida de Señoretas con las fallides ligadas

Solamente lo podrán participar las niñas de 10 a 15 años.
La carrera se seguirá en la carrera del Combate. S. Miguel, Vierge y
Archabal, nos al punto de parada.

Unica vez premi. 25 pta.

A LAS 7 Y MEDIA

En la misma Iglesia de S. Antonio se celebrará gran Trisa-
pi a la hora oportuna.

A LAS 9 Y MITIA.

Unissim BALL PUDICH, como rima, en lo sala moderna
de la carrolera devant de la Fábrica de Farinos, amonstas per
lo plaza Mayor.

LA COMISSIO.

NOTA: Las carreras y comi. se suspenderán si lo concurrencia no pue-
ra de ser.

ALTRA: La Comissio a reserva 1.ª vez de diez o supleste algún ca-
nario del present programa. Al canario improvisado será lo obsequio.

ALTRA: Por donde part en la Carrera de las niñas, se pensó que ha-
cuerden a la inscripción desde del día del concurso, día 1, en lo domicilio
d'un Pío Benet - Urquiza. Si — según lo orden de la inscripción se hará l'en-
trega del billete correspondiente.

Pío Benet - Urquiza

prospeccions que es van fer l'any 1984, es va trobar un túnel on hi cabien un parell de persones dempeus, per a la conducció d'aigua (que continuava tenint un bon cabal) i que sortia des de l'avinguda Catalunya (cal Suau) fins al lloc on hi havia hagut el convent (oficines d'assegurances Riu), on la profunditat era d'uns 15 metres, ja que havia de salvar un fort desnivell. Segons explica el meu pare, alcalde de Cervera en aquell moment, hi ha sota la ciutat una sèrie de

dolls naturals aconduïts de la mateixa manera que es devien obrar en el s. XV per tal que s'hi pogués accedir des dels cellers de les cases.

Potser l'arxiu ens donarà en algun moment més documentació de la que ara tenim; el cert és que de les pedres que podien parlar-nos dels més de 200 anys d'història del convent, no ens en resta cap i que sabem ben poca cosa sobre els orígens d'una imatge trobada que va moure durant tant temps la pietat, el respecte i la religiositat dels cerverins; però també és indubtable que la seva reproducció estimula encara la devoció de molts fidels, que cada 2 d'agost omplen l'església de Sant Antoni per honorar la Verge dels Àngels.

Banni de Nostra

Sra. dels Àngels

SOLEMNES FESTES QUE EN HONOR DE SA EXCELSA PATRONA CELEBRARÀ AQUEST BARRI EN L'ESGLÉSIA DE SANT ANTONI.

DIA 24 DE JULIOL, a les 8 de la tarda:
Començament de la **NOVENA** cantada, seguint els demés dies a la mateixa hora.

DIA 1 D'AGOST

Al migdia, repic general de campanes.

DIA 2

A les 7 i a les 8:30: **MISSES RESADES**, donant-se la Sda. Comunió.

A les 10: **OFICI SOLEMNE** amb orquestra.

Tarda, a les 8: Rosari, Visita al Santíssim, Trissagi Marià i Sermó que predicarà Mn. Francesc Bajona, prev. acabant-se amb el cant dels Goigs i Besmans a la Verge en el seu altar.

DIA 3

A les 10: **SOLEMNE ANIVERSARI**

en sufragi dels difunts de la barriada i devots de la Verge
Cervera, Juliol del 1951.

**COBLAS EN
NOSTRA SEÑORA**

suplicantli ans doni aygua
QUE SE VENERA EN LA

**ALABANSA A
DEL MIRACLE,**
en temps de sequedat;
CIUTAT DE CERVERA.

Advocada y Mare nostra
verge y Mare de Deu:
De aqueixa gracia vostra
daunos pluja, puig podeu.

Retrato sou de aquella
que en lo Cel està reynant,
y sou figura tan bella
que á tots estau enamorant;
per que en Vos se amostra
que alcansau lo que voleu: &c.

No sens causa vos obraren
ab tanta perfecció,
y en un pou vos amagarent
ab fé pura y devoció;
y fou gran ventura nostra
lo trovaros com se veu: &c.

Una Serp que orgullosa
á nostres pares molestá,
cruel mort li fulminá
vostra bondat poderosa;
sempre quel perill se mostra
á Vos, tots dirigim la veu: &c.

Sempre habeu ausiliat
en semblant necessitat,
cuant ab fé habem clamat
á Vos, font de pietat;
per aixó devant Vos se postra
tot lo poble com veieu: &c.

✠. Ora pro nobis Sancti Dei Genitrix.

Señora, puig no mereixeu
los pecadors ser oblits,
húmils prechs vos ofereixen
mifonas y mifons xichs;
cuals may han donat mostra
de peccat contra son Deu: &c.

Tots los demes pecadors,
contrits y humillats,
nos postram devant de Vos
queus socorreu los blats;
que segons lo temps demostra
ha de estar indignat Deu: &c.

Puig Deu vos ha col·locada
en tan alta Magestat,
per ser nostra Advocada
en tola necessitat;
per aixó daunos la mostra
de quant vostres fills voleu: &c.

Del Miracle vos titulam
tots los de aquesta Cíutat,
y ab gran fé en Vos confiam
per habernos sempre ausiliat;
puig sabeu Vos que la nostra
es ara de queus remediueu: &c.

Puig vostre poder demostra
que sou Mare de Deu:
De aqueixa gracia vostra
daunos pluja, puig podeu.

✠. Ut digni efficiamur promissionibus Christi.

OREMUS.

Concede nos famulos tuos, quæsumus, Domine Deus, perpetua mentis, et corporis sanitate gaudere, et gloriosæ B. Mariæ semper Virginis intercessione, à præsentis liberari tristitia et æterna perfrui letitia. Per Christum Dominum nostrum. ✠. Amen.

CERVERA: IMPRENTA DE JOAQUIM SOLÉ.

Cobles de Nostra Senyora del Miracle de Cervera (s. XIX).

**COBLAS EN ALABASTA DE NOSTRA SEÑORA DELS ANGELS,
ANOMENADA DE PORCIUNCULA.**

que se venera en la iglesia de S. Antoni Abat en la ciutat de Cervera.

Dels cels alta Emperadora
gran Senyora:
siuans Mare molt pia,
Reyna dels Angels Maria.
En la devota capella
no molt bella
que Francesch vos restaurà,
à alcansar vos obligà,
en aquella
lo que sempre durarà,
indulgencia al que os implora,
gran Senyora: Æ.
La capella frecuentaba
alli oraba
Francesch ab rel, y fervor,
à vostre Fill Salvador,
suplicaba
perdonàs al peccador
preuenciu per protectora,
gran Senyora: Æ.
De Francesch los grans clamors,
y ardors
alt fins al cel arribarent,
Maria y Jesus baixareu,
dels nou cors
angels los acompanyaren
ab melodia sonora,
gran Senyora: Æ.
Francesch humil se mostrà
y postrà,
veien la Magestat gloriosa,
y de una veu amorosa,
x. *Locus iste sanctus est in quo grat sacerdot.*

se alentà,
à una petició famosa,
sent Vos, Verge interesvora,
gran Senyora: Æ.
Suplico à Vos, piados Senyor!
per amor
de la vostra Mare amada
doneu en los cels entrada
al peccador,
que la culpa haurà plorada,
y de Maria en temple ora,
gran Senyora: Æ.
De tu Francesch los desitjs
son cumplits,
à mon Virari has de anar,
ell haurà de publicar
per escrits
los indults se han de guanyar
sent Maria consultiora,
gran Senyora: Æ.
De gracia tan peregrina,
tant divina,
sa Santestat se admirà
lo Col·legi Sant dubtà
fos molt fina;
à Francesch acredità
ab rosas de Ivern la aurora,
gran Senyora: Æ.
Veico la maravella clara
la Tiara,
la gracia vol publicar;
pero los anys limitar,

cosa rara!
Maria feya notar,
pera sempre duradora,
gran Senyora: Æ.
A dos de agost es lo dia,
y alegria
pera tots los peccadors,
estentesse los favors
de Maria,
gosan los frates menors
festa que à tots enamora,
gran Senyora: Æ.
De Francesch los caputxins,
serafins,
estas coblas vos entonan,
y de afecte gran pregonan,
ser molt fins
en las gracias que vos donan
de serlos beneficiadora,
gran Senyora: Æ.
Capella es ben arreglada:
y adornada,
explicant la devocion
ab que de esta religio
soo honrada,
y baix vostra proteccion
sempre en la virtut millora
gran Senyora: Æ.
Assistones en tula hora,
gran Senyora:
siuans Mare molt pia,
Reyna dels Angels Maria,
Assistones en tula hora,
gran Senyora:
siuans Mare molt pia,
Reyna dels Angels Maria,
y. *Pro delictis, et peccatis populi.*

O B E M U S .

Deus, qui nobis per singulos annos huius sancti templi sui conseruationis reparas diem, et sacris semper mysteriis representas incolumes: exaudi preces populi tui, et parua, tu quisquis huc templum benedictum petentur ingreditur, cuncta se impetrasse letetur. Per Christum Dominum nostrum. Amen.